

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Warszawa, 2016

Wydawca:

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
Jednostka Organizacyjna Samorządu Województwa Mazowieckiego
Wydział ds. wdrażania programów społecznych
ul. Nowogrodzka 62a
02-002 Warszawa
tel. 22 622 42 32
faks 22 622 47 32
e-mail: mcps@mcps.com.pl
www.mcps.com.pl

Redakcja merytoryczna:

Barbara Kucharska

Opracowanie tekstów:

Małgorzata Pawluczuk
Łukasz Wodowski
Tomasz Błacha

Warszawa 2016

Nakład 1000 egzemplarzy

ISBN 978-83-63332-43-3

Opracowanie graficzne, skład komputerowy i druk:
EXPOL P. Rybiński, J. Dąbek Spółka Jawna
ul. Brzeska 4
87-800 Włocławek

Publikacja została sfinansowana ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego

Publikacja do bezpłatnej dystrybucji

Spis treści

I. Zjawisko przemocy, definicje, rodzaje przemocy	4
Charakterystyka przemocy	4
Aspekt prawny	4
Aspekt psychologiczny i społeczny	5
II. Zmiany zachowań	6
Sprawcy przemocy	7
Osoby doznające przemocy	7
III. Realizatorzy zmiany – uregulowania prawne	7
IV. System wsparcia dla przeciwdziałania przemocy w rodzinie	10
Zespoły interdyscyplinarne	13
V. Raporty	15
Raport Najwyższej Izby Kontroli „Pomoc osobom dotkniętym przemocą”	15
Stowarzyszenie OPTA – Niebieski Raport	16
VI. Działania Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim w 2016 r.	17
VII. Przydatne adresy i strony internetowe	18

I. Zjawisko przemocy, definicje, rodzaje przemocy

Charakterystyka przemocy

Zjawisko przemocy stanowi jeden z najistotniejszych problemów społecznych współczesnego świata. Z danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zawartych w raporcie z badań ogólnopolskich pt. „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, wobec kobiet i mężczyzn”, realizowanych przez OBOP w listopadzie 2010 roku wynika, że 45% ogółu badanej populacji (w tym 40% ogółu mężczyzn i 49% ogółu kobiet), to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy w rodzinie. Ponad 1/5 osób osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka rodziny (26% kobiet, 16% mężczyzn)¹.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wieloczynnikowym, dlatego potrzebne jest spojrzenie interdyscyplinarne na rodzinę oraz na poszczególnych członków, sytuację, potrzeby, zachowanie. Przemoc w rodzinie możemy rozpatrywać z kilku perspektyw:²

- Perspektywa prawna, według której przemoc to przestępstwo określone w prawie. Jest to zachowanie prawnie zabronione, które zagrożone jest sankcjami karnymi.
- Perspektywa społeczna, która pokazuje czynniki tkwiące w obyczajach i postawach społecznych, które usprawiedliwiają przemoc (przyzwolenie społeczne, na które wpływ mają m.in. stereotypy czy przekonania). Z tej perspektywy wywodzą się również ruchy społeczne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Perspektywa moralna – traktuje przemoc jako zło, którego sprawca powinien podlegać potępieniu przez innych oraz mieć wyrzuty sumienia.
- Perspektywa psychologiczna – zwraca uwagę na sytuację ofiary, zachowanie sprawcy, wskazuje mechanizmy przemocy, interakcje, jakie zachodzą między sprawcą a ofiarą. Odgrywa szczególną rolę w pomaganiu ofierze.

Społeczne kampanie, informacje w mediach przyczyniają się do podniesienia świadomości społeczeństwa dotyczących przemocy, która przestaje być postrzegana jedynie jako zjawisko występujące w środowiskach tzw. marginesu społecznego. W ogólnopolskim badaniu ankietowym zrealizowanym w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie” 80% badanych uważa, że przemoc dotyka wielu środowisk nie tylko „patologicznych”³.

Aspekt prawny

W świetle znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: przemoc w rodzinie – „to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Ustawa, jako członka rodziny rozumie „osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą”⁴.

W świetle art. 207 § 1. Kodeksu Karnego „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”⁵.

Definicja przemocy z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zawiera wszystkie elementy charakterystyczne dla zjawiska przemocy:

1. Intencjonalność sprawcy, zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. Dysproporcję sił między sprawcą a osobą doznającą przemocy, występuje nierównowaga sił. Ofiara przemocy jest słabsza od sprawcy.
3. Naruszenie dóbr osoby doznającej przemocy ze strony sprawcy. Sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary.

¹ *Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, wobec kobiet i wobec mężczyzn. Część I – raport z badań ogólnopolskich*, MPiPS, obecnie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce, 2010r.

² K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, „ABC przeciwdziałania przemocy w rodzinie – diagnoza, interwencja, pomoc”. ETOH Fundacja Rozwoju Profilaktyki, Warszawa 2014r., str. 22

³ *Badanie porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców*, www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce, MPiPS (MRPiPS), 2014r.

⁴ *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, z dnia 29 lipca 2005 r. z późn. zm.

⁵ *Kodeks Karny, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r.*

4. Powstanie szkód u osoby doznającej przemocy w wyniku działania/zaniechania sprawcy. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody⁶.

Według sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2014 r. jedynie ¼ przypadków przemocy jest ujawniana⁷.

Wśród opinii publicznej istnieje wąska definicja przemocy, 20% badanych utożsamia pojęcie „przemoc”, jako przemoc fizyczną z widocznymi śladami na ciele ofiary siniakami, ranami itp. W porównaniu z badaniem z 2007 roku nastąpił wzrost o prawie 4 punkty procentowe⁸.

Aspekt psychologiczny i społeczny

Rada Europy w rekomendacjach wydanych w 1986 r. zdefiniowała przemoc w rodzinie jako:

„jakikolwiek czyn lub zaniechanie ze strony jednego członka [rodziny] wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości”⁹.

Powyższa definicja oprócz działania skierowanego wobec drugiej osoby, za przemoc uznaje również zaniechanie.

Przemoc w rodzinie może dotyczyć między innymi następujących relacji:

- rodziców/opiekunów wobec dzieci,
- małżonków/partnerów w związku,
- osób starszych w rodzinie,
- przemoc między rodzeństwem.

Formy przemocy wobec osoby dorosłej:

- Przemoc fizyczna – działanie zwrócone przeciwko fizyczności drugiej osoby o różnym stopniu nasilenia jak: bicie, torturowanie, kopanie, drapanie, plucie, szarpanie, duszenie, przypalanie papierosem, wyrywanie paznokci, rzucanie przedmiotami, więzienie¹⁰.
- Przemoc psychiczna – działanie mające na celu uzależnienie ofiary od agresora poprzez: przymus, groźby, szantaż, poniżanie, wyzywanie, wyśmiewanie się, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, krytykowanie, narzucanie własnych poglądów¹¹.
- Przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego lub czynności seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itp.¹².
- Przemoc ekonomiczna – niezaspokajanie potrzeb materialnych, nadmierna kontrola wydawania pieniędzy, odmawianie możliwości pracy, zabieranie zarobionych pieniędzy¹³.

W dynamice przemocy mówi się o kole przemocy, na które składa się:¹⁴

1. Faza narastającego napięcia:
 - agresor jest podirytowany i prowokujący, wszczyna awantury, sprawia wrażenie niebezpiecznego i nieprzewidywalnego;
 - ofiara uspokaja go, spełnia jego zachcianki, stara się poprawić humor, unika go, odczuwa napięcie, lęk, dolegliwości psychosomatyczne.
2. Faza gwałtownej przemocy:
 - agresor wpada w szał, nie kontroluje się, eksploduje, stosuje różnego rodzaju przemoc;
 - ofiara jest bezradna, przerażona, czuje nienawiść i złość.
3. Faza „miodowego miesiąca”:
 - agresor przeprasza, okazuje skruchę, obiecuje poprawę, wzbudza litość, jest czuły i kochający;
 - ofiara czuje się kochana, wierzy w zapewnienia partnera o jego przemianie, zaczyna mu ufać.

Rozróżniamy następujące formy przemocy wobec dziecka:¹⁵

- Przemoc fizyczna – celowe uszkodzenia ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej są m.in.: stłuczenia, złamania, zasinienia, oparzenia, urazy narządów wewnętrznych.
- Przemoc emocjonalna – celowe zachowania, które powodują znaczne obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka: obelgi, groźby, szantaż, zastraszenie, odrzucenie emocjonalne, wymagania nieadekwatne do możliwości

⁶ Alicja Prusinowska-Marek, *Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą. Poradnik dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną*, MCPS, Warszawa 2013r., str. 11

⁷ Raport „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, 2014 r.”, MPiPS (MR-PiPS) www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce

⁸ Ibidem

⁹ Rada Europy, Rekomendacja nr R(85)4: „Przemoc w rodzinie”, przyjęta na posiedzeniu Komitetu Ministrów w dniu 26 marca 1986r.; za Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005r., str. 9

¹⁰ red. Ewa Kowalewska-Borys, *Problematyka przemocy w rodzinie. Podstawowe środki prawne ochrony osób pokrzywdzonych*, Difin Warszawa 2012r., str.28

¹¹ Ibidem.

¹² red. Ewa Jaworska-Solich, *Niezbędnik sędziego. Przemoc wobec kobiet w rodzinie*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2013r.

¹³ red. Ewa Kowalewska-Borys, op. cit., str. 28

¹⁴ Ibidem, str. 29

¹⁵ Ibidem, str. 31–32

dziecka. Skutkiem przemocy emocjonalnej są: zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe.

- Przemoc seksualna – każde zachowanie, które prowadzi do kontaktów z dzieckiem o charakterze seksualnym. Wykorzystywanie seksualne dziecka może przybierać następujące formy zachowań: obnażanie się w obecności dziecka, czynienie z dziecka świadka aktów płciowych, zachęcanie do obnażania się, oglądanie pornografii, wzajemne dotykanie miejsc intymnych, gwałt.
- Zaniedbywanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb psychicznych i fizycznych dziecka: niewłaściwe odżywianie i ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niezaspokojenie potrzeby miłości, przynależności i szacunku.

Według raportu¹⁶ z badania przeprowadzonego na zlecenie MPiPS większość osób badanych dostrzega problem przemocy wobec dzieci. Istnieje mniejsza tolerancja wobec przemocy psychicznej niż fizycznej (karanie dzieci laniem popiera 26% osób badanych). Badania pokazały całkowity brak tolerancji dla dwóch form przemocy wobec dzieci: pozbawianie ich posiłku oraz przemoc seksualną. Możliwym wytłumaczeniem tego wyniku jest społeczne napiętnowanie tych zjawisk m.in. poprzez medialne nagłaśnianie przypadków pedofilii, czy akcje społeczne dożywiania dzieci.

Przemoc doznana w dzieciństwie w znacznym stopniu wpływa na późniejsze życie dziecka. Jest przyczyną zaburzeń w sferze emocjonalnej, intelektualnej i społecznej. Dziecko ma trudności poznawcze, nie potrafi nawiązywać głębszych relacji z innymi, ma niską samoocenę, może również przejawiać postawę roszczeniową, nastawioną na zaspokajaniu tylko swoich potrzeb, oraz popadać w konflikty. U dzieci doświadczających przemocy w rodzinie może wystąpić nieprawidłowy rozwój osobowości, uniemożliwiający prawidłowe funkcjonowanie w życiu dorosłym¹⁷.

Z badań wynika, że sprawca przemocy wobec dziecka prawdopodobnie:¹⁸

- w dzieciństwie sam był ofiarą przemocy,
- ma nierealistyczne wymagania wobec dziecka,
- ma obniżoną tolerancję na stres,
- nie komunikuje swoich uczuć,
- wywodzi się ze środowiska, gdzie przemoc jest akceptowana,
- zmaga się z problemami życiowymi.

Analiza wyników badań zamieszczona w sprawozdaniu z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wykazała **silną zależność pomiędzy byciem ofiarą lub świadkiem przemocy w rodzinie w dzieciństwie a stosowaniem przemocy w rodzinie w życiu dorosłym**. Ponad trzy czwarte (75,9%) sprawców przemocy w życiu dorosłym stanowiły osoby, doświadczające przemocy w dzieciństwie; podobny wskaźnik dotyczył świadków przemocy w dzieciństwie wśród sprawców przemocy w życiu dorosłym (79,8%)¹⁹.

Analizując zjawisko przemocy wobec dziecka kontrowersje budzi negatywna postawa rodzica niekrzywdzonego-biernego, który nie jest sprawcą przemocy wobec dziecka, ale wykazuje bierną postawę i ukrywa problem, tym samym chroniąc agresora. Przyczynami takiej postawy mogą być²⁰:

- zależność ekonomiczna i emocjonalna od sprawcy,
- doświadczenie przemocy w rodzinie generacyjnej,
- lęk przed konsekwencjami ujawnienia problemu,
- lęk przed naznaczeniem społecznym,
- stereotypowe rozumienie roli ojca, matki i potrzeb dziecka,
- ochrona własnego pozytywnego wizerunku jako rodzica i partnera.

II. Zmiany zachowań

Przemoc w rodzinie jest uregulowana wieloma przepisami ale to jak one zostały zastosowane zależy od wielu czynników. Najczęściej zadania takie są wykonywane przez wyznaczonych pracowników poszczególnych instytucji. Często zarówno sprawcy jak i ofiary otrzymują pomoc w formie nakazów i zakazów, i są traktowani przedmiotowo. Dla wsparcia procesu wychodzenia z przemocy ustawodawca przewidział dwa istotne działania, które powinny być wpisane w proces zmiany:

- Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.
- Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

¹⁶ Raport „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, 2014 r.”, MPiPS (MRPiPS), www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce

¹⁷ Kowalewska-Borys E., op.cit, str. 32

¹⁸ Lipowska-Teutsch A., *Rodzina a przemoc*, PARPA, Warszawa 1995r., w: ibidem, str. 33

¹⁹ Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2014 r. „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, 2014 r.”, MPiPS(MRPiPS), www.mpips.gov.pl

²⁰ Kowalewska-Borys E., op.cit, str. 33

1. Sprawcy przemocy

Zakładając, że przemoc jest zachowaniem wyuczonym, należy przyjąć, że sprawcę przemocy można oduczyć stosowania przemocy, udzielając jej profesjonalnej pomocy, poprzez edukację i treningi konstruktywnych zachowań. Zajęcia prowadzone są w formie zajęć psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych.

Proces zmiany – osoby stosującej przemoc

Istota działania	Warunki zmiany	Droga zmiany
<ul style="list-style-type: none"> zmiana postawy sprawcy wobec przemocy, nauczenie pozbawionych przemocy zachowań, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy w rodzinie, zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstania przemocy w rodzinie, uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie odpowiedzialności za stosowanie przemocy, zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> przyznanie się do stosowania przemocy wobec członków rodziny, osoba stosująca przemoc musi być zrównoważona psychicznie, zachowanie abstynencji od alkoholu i innych środków odurzających. 	<p>Działania korekcyjno-edukacyjne koncentrują się wokół:</p> <ul style="list-style-type: none"> edukacji: powinna dostarczać informacje, które pomogą uczestnikom zrozumieć dynamikę przemocy oraz konfrontować wszystkie przekonania i postawy, przy pomocy których sprawcy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, rozpoznania i zmiany systemu przekonań i postaw osobistych, poprzez zmianę zachowań i postaw powodujących stosowanie przemocy i naukę nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania, służących kontroli własnych emocji, zmiany behawioralno-poznawcze: mają na celu pomoc w zmianie niepożądanego zachowania, poprzez ćwiczenie i trening nowych konstruktywnych zachowań.

Tabela nr 1, Źródło: Opracowanie własne MCPS

2. Osoby doznające przemocy

Celem programów terapeutycznych skierowanych do osób doznających przemocy, jest uświadomienie, że ofiara nie jest winna występowaniu przemocy w rodzinie, i nic nie usprawiedliwia działania sprawcy.

Proces zmiany – ofiary przemocy w rodzinie

Istota zmiany	Warunki zmiany	Droga zmiany
<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie bezpieczeństwa, ochrona ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc, odbudowanie poczucia własnej wartości, zapewnienie schronienia ofiar przemocy w rodzinie oraz dzieciom pozostającym pod jej opieką. 	<ul style="list-style-type: none"> diagnoza problemu przemocy w rodzinie, opracowanie indywidualnego planu pomocy ofierze przemocy w rodzinie, uwzględniającego: cele, potrzeby, metody i czas trwania pomocy, praca nad skutkami przemocy, przywrócenie poczucia kontroli i sprawczości własnego życia. 	<ul style="list-style-type: none"> informacja o możliwościach otrzymania pomocy, edukacja, dotycząca przyczyn powstania przemocy, porada, wsparcie, interwencja, pomoc socjalna, pomoc prawna, pomoc psychologiczna, psychoterapia.

Tabela nr 2, Źródło: Opracowanie własne MCPS

III. Realizatorzy zadań – uregulowania prawne

Do zadań **własnych gminy** należy:

- Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań **własnych powiatu** należy:

- Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań **z zakresu administracji rządowej** realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2. Opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań **własnych samorządu województwa** należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2. Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
3. Opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
4. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Do zadań **województwa** należy w szczególności:

1. Opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania;
2. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
3. Powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
4. Monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
5. Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej;
6. Kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

Do zadań **ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego** należy w szczególności:

1. Zlecenie i finansowanie badań, ekspertyz i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie działań promujących podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie;
3. Powoływanie i odwoływanie Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w randze sekretarza lub podsekretarza stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
4. Monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy koordynatora, o którym mowa w pkt 3;
5. Opracowanie oraz wydawanie co najmniej raz na dwa lata wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
6. Opracowywanie i finansowanie programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
7. Finansowe wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez:
 - a) Jednostki samorządu terytorialnego;
 - b) Organizacje pozarządowe działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - c) Jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Akty Prawne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390);
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010 nr 125 poz. 842);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 r. poz. 487 t.j.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz.U. z 2016 r., poz. 486 t.j.);
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy – Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 czerwca 2012 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z póź. zm.);
- Kodeks postępowania karnego – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749 t.j.);
- Kodeks Karny – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 t.j.);
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782 t.j.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 t.j.);

Inne dokumenty:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (Monitor Polski z dnia 9 czerwca 2014 r. Uchwała Nr 76 Rady Ministrów).
- Wytuczne Prokuratora Generalnego z dn. 1 kwietnia 2014 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie;
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 718);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz.U. z 2011 r., Nr. 28, poz.146);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259);
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. nr 81, poz. 442).

Dokumenty wojewódzkie:

- Strategia Polityki Społecznej na Mazowszu na lata 2014–2020;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011–2016;
- Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w województwie Mazowieckim na lata 2015–2020;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011–2015;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011–2016.

Akty prawa międzynarodowego:**Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych:**

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku;
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego;
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku.

Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec.(2002) 5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 roku;
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie;
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 roku;
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 roku;
- Europejska Konwencja o wykonywaniu prawa dzieci z dnia 25 stycznia 1996 roku;
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Dokumenty Parlamentu Europejskiego i Rady:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

10 czerwca 2010 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, która została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Nr 125, poz. 842 i weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2010 r.

Zgodnie z Art. 3 ustawy „osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie”:

1. Poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
2. Interwencji kryzysowej i wsparcia;
3. Ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
4. Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. Badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
6. Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Znowelizowane przepisy (Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, Dz.U. 2010 nr 125 poz. 842) wprowadziły nowe uregulowania prawne dotyczące zadań realizowanych przez administrację rządową i jednostki samorządu terytorialnego:

IV. System wsparcia dla przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie to jednostki ukierunkowane na udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy. Zadanie finansowane jest z budżetu państwa.

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia to placówki zapewniające usługi w zakresie interwencyjnym (m.in.: schronienie, ochrona ofiary przemocy domowej przed osobą stosującą przemoc, udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej), terapeutyczno—wspomagającym (m.in.: diagnozowanie problemu przemocy domowej, opracowanie indywidualnego planu pomocy, prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych, prowadzenie terapii indywidualnej) i w zakresie potrzeb bytowych.

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują trzy specjalistyczne ośrodki wsparcia, które w 2015 r. zapewniły 51 miejsc całodobowych²¹:

- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Przemocy w Rodzinie w Mławie – dysponujący 15 miejscami;
- Specjalistyczne Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Piastowie (powiat przyszkowski) – dysponujący 6 miejscami;
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzony przez Fundację Centrum Praw Kobiet (m. st. Warszawa) – dysponujący 30 miejscami.

Mapa nr 1. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia na terenie Mazowsza

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2015, MCPS.

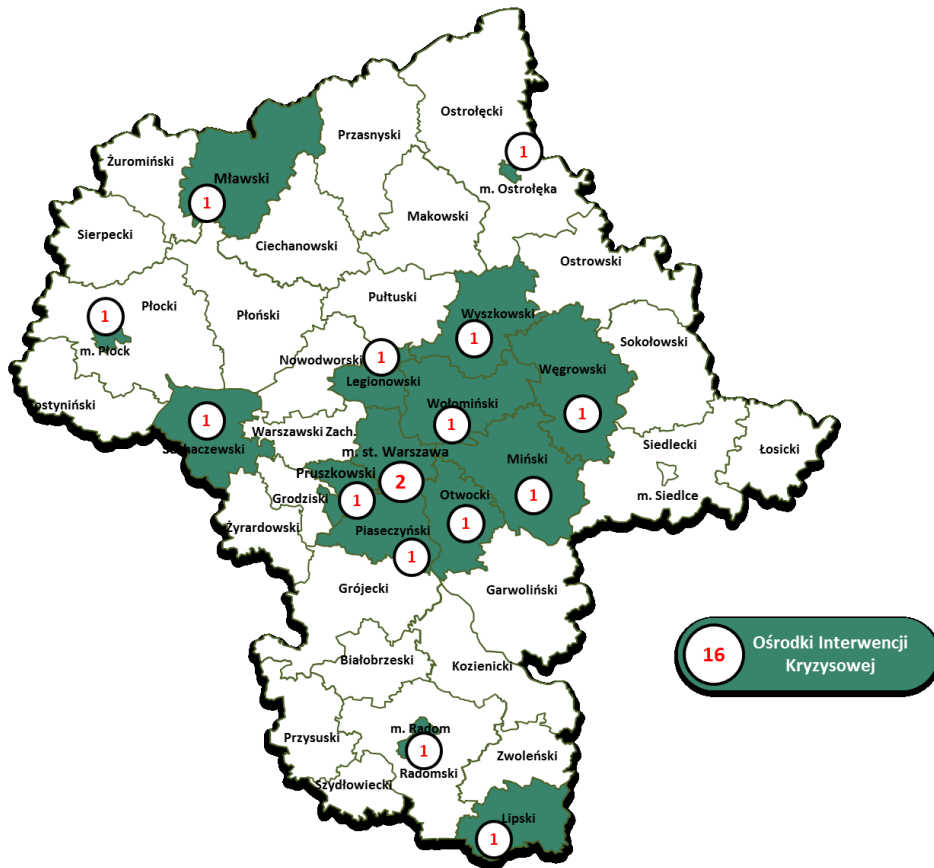
Z miejsc całodobowych w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia skorzystało w ubiegłym roku 141 osób. Pomoc oferowana była głównie w formie terapii indywidualnej, poradnictwa prawnego, poradnictwa psychologicznego i poradnictwa medycznego.

²¹ Raport „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w roku 2015”, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Wydział Polityki Społecznej, Warszawa 2016 r., str. 7–8, www.mazowieckie.pl

Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej, zgodnie z art. 19 pkt. 12 ustawy o pomocy społecznej, jest zadaniem własnym powiatu. Równocześnie zgodnie z art.6 ust. 3 pkt. 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Ośrodki Interwencji Kryzysowej oprócz zapewnienia schronienia, oferują również inne formy wsparcia m.in. w formie poradnictwa prawnego, psychologicznego, rodzinnego. W 2015 roku na terenie województwa Mazowieckiego funkcjonowało tylko 16 takich ośrodków²².

Mapa nr 2. Ośrodki Interwencji Kryzysowej na terenie Mazowsza

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2015, MCPS.

Ośrodki w 2015 roku zapewniły 188 miejsc całodobowego schronienia dla osób doznających przemocy w rodzinie. Nastąpił wzrost liczby osób, które skorzystały z miejsc w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej (2015 r. – 309 os., 2014 r. – 233 os.).

Ośrodki wsparcia

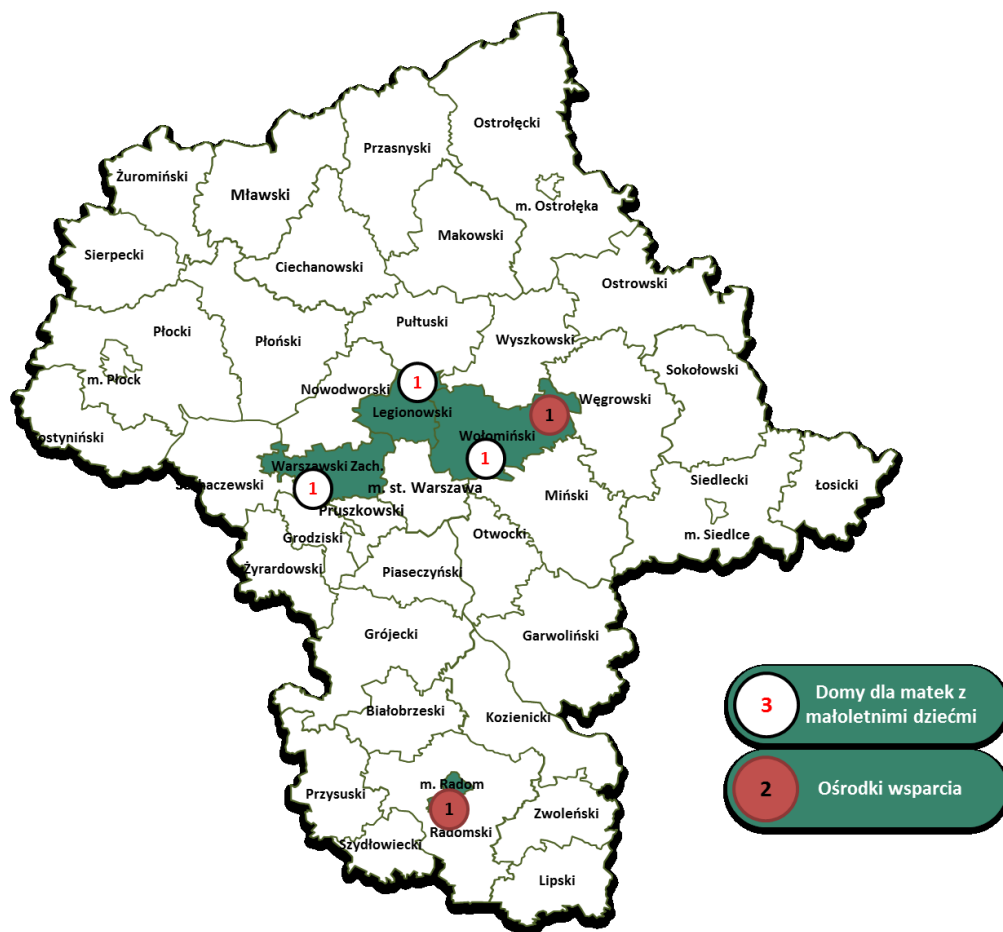
Zgodnie z art.19 pkt.11 ustawy o pomocy społecznej prowadzenie ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży należy do zadań własnych powiatu. Równocześnie zgodnie z art.6 ust. 3 pkt.3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w tych ośrodkach.

Ośrodek wsparcia to jednostka organizacyjna pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży są specjalistycznymi ośrodkami wsparcia, które udzielają pomocy o charakterze interwencyjnym poprzez:

- zapewnienie schronienia kobietom,
- izolowanie od sprawców przemocy,
- wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej,
- poradnictwo psychologiczne, prawne i socjalne.

Mapa nr 3. Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i Ośrodki wsparcia na terenie Mazowsza

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2015, MCPS.

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują 3 domy dla matek z małoletnimi dziećmi²³:

- powiat legionowski (Dom Samotnej Matki i Dziecka, ks. J. Schabowskiego 4, 05-120 Legionowo, prowadzony przez Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Urszulanek N.M.P. z Gandino),
- powiat warszawski zachodni (Dom Samotnej Matki, ul. Brzozowa 37, 05-080 Izabelin, prowadzony przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta),
- powiat wołomiński (Dom Samotnej Matki, ul. Kilińskiego 63, 05-220 Zielonka, prowadzony przez Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej).

W 2015 r. ze schronienia skorzystały 52 osoby (21 kobiet oraz 31 dzieci).

W 2015 r. funkcjonowały też dwa ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

- Ośrodek Wsparcia – Fundacji „Dzieci Ulicy” i Domu Adopcyjnego w Ząbkach z 20 miejscami całodobowymi;
- Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Radomiu nie posiadający miejsc całodobowych, a oferujący w głównej mierze pomoc w formie poradnictwa dla osób doznających przemocy. Z pomocy Ośrodka w 2015 r. skorzystało 308 osób, w głównej mierze były to kobiety.

Punkty Konsultacyjne

W ramach swojej działalności Punkty Konsultacyjne udzielają wsparcia oraz świadczą specjalistyczne poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

W 2015 r. na terenie Mazowsza funkcjonowało 35 punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które udzieliły wsparcia łącznie 6 457 osobom, w tym²⁴:

- 4 707 kobietom,
- 1 047 mężczyznom,
- 703 dzieciom.

Najwięcej osób skorzystało z oferty pomocowej punktów konsultacyjnych w mieście stołecznym Warszawa, Piasecznie, Pułtusk, Serocku, Pruszkowie, Siedlcach oraz w Starych Babcicach.

²³ Ibidem, str.10, 11

²⁴ Ibidem, str. 11

Zespoły Interdyscyplinarne:

Zespół Interdyscyplinarny:

Zespół interdyscyplinarny w myśl nowych przepisów stanowi najważniejszy element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego głównym zadaniem jest skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy domowej i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin gdzie występuje zjawisko przemocy. Skład Zespołu Interdyscyplinarnego określa art. 9a ust.1 pkt. 3 ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw.

Grupa Robocza:

Zespoły interdyscyplinarne mogą tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w indywidualnych przypadkach (art.9a ust.10). Skład grupy roboczej to przedstawiciele instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy rodzinie i dziecku, wskazani w art. 9a ust.1 pkt 11 i 12 ustawy.

Według raportu²⁵ opracowanego przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki pn. „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w roku 2015” we wszystkich gminach powołano Zespoły Interdyscyplinarne. Na terenie Mazowsza funkcjonuje 331 Zespołów Interdyscyplinarnych.

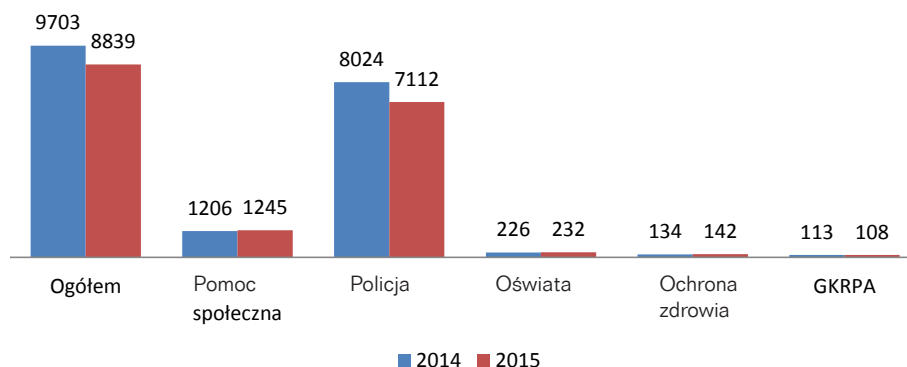
W 2015 r.:

- odbyło się 3 078 spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych (wzrost liczby spotkań w porównaniu do roku 2014 o 5%);
- powołano 6 022 grupy robocze, które spotkały się 24 145 razy.

Wszczęcie procedury

Zgodnie z raportem w 2015 r. wszczęto 8 839 „nowych” procedur Niebieskie Karty wypełniając formularz „Niebieska Karta-A”. W porównaniu z 2014 r. nastąpił spadek wszczętych procedur o 10 % (w roku 2015 wszczęto o 864 mniej procedur niż w roku 2014). W całym 2015 roku procedurą objętych było 15 413 rodzin (dla około 56% rodzin procedurę wszczęto w 2015 roku, dla pozostałych rodzin procedura była wszczęta w okresie wcześniejszym, a kontynuowana w 2014 roku)²⁶.

Wykres nr 1. Liczba założonych NK-A w latach 2014 i 2015

Źródło: Raport „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w roku 2015”, Mazowiecki Urząd Wojewódzki.

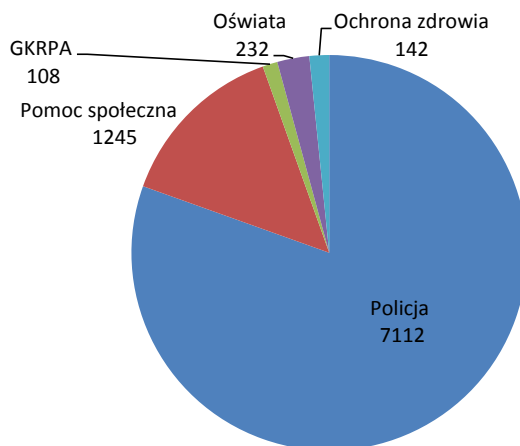
Z powyższych danych wynika, że Policja zdecydowanie najczęściej wszczyna procedurę NK, drugim podmiotem pod względem liczby wypełnionych kart są jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Przedstawiciele pomocy społecznej w 2015 roku wszczęli 14% wszystkich procedur, jednocześnie nastąpił nieznaczny wzrost formularzy NK-A wypełnionych przez przedstawicieli pomocy społecznej w stosunku do roku 2014. Także w przypadku przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia nastąpił nieznaczny wzrost wypełnionych formularzy NK-A w stosunku do roku poprzedniego. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych mimo posiadanych uprawnień nadal pozostają podmiotem, który najrzadziej wszczyna procedury NK, ze wszystkich ustawowo uprawnionych służb.

Dane z województwa mazowieckiego potwierdzają tendencję krajową. Według danych pochodzących ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2014 r. „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, 2014 r.” funkcjonariusze Policji w 2014 r. sporządzili 77 808 NK-A (78%), pracownicy pomocy społecznej 13 606 NK-A, co stanowiło 14 % wszystkich sporządzonych kart. Na trzecim miejscu znaleźli się pracownicy oświaty z liczbą 6 358 założonych (6%). Najmniej NK-A zostało założonych przez pracowników ochrony zdrowia 627 (1%) oraz przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 694 (1%).

²⁵ Raport „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w roku 2015”, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Wydział Polityki Społecznej, Warszawa 2016 r., www.mazowieckie.pl

²⁶ Ibidem, str. 3

Wyres nr 2. Liczba wypełnionych „NK-A” w 2015 roku przez poszczególne podmioty

Źródło: Raport „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w roku 2015”, Mazowiecki Urząd Wojewódzki.

Zakończenie procedury

W roku 2015 Zespoły Interdyscyplinarne podjęły decyzję o zakończeniu 8 956 prowadzonych procedur to 58% wszystkich procedur prowadzonych w tym roku. Głównym powodem zamknięcia procedury było ustanie przemocy. Taką procedurę wskazano w przypadku 5 863 prowadzonych spraw (co stanowi 65% wszystkich zamkniętych procedur). W przypadku 3 093 procedur, jako przyczynę zamknięcia wskazano brak zasadności podejmowania działań.²⁷

Charakterystyka osób doświadczających i stosujących przemoc w rodzinie²⁸

- Według raportu, podobnie jak w latach ubiegłych, najwięcej przypadków wszczęcia procedury Niebieskie Karty była przemoc wobec kobiet;
- wśród 11 079 osób dotkniętych przemocą 80% stanowiły kobiety (8 908);
- przemocy doznało 2 171 mężczyzn, z czego ponad połowa to osoby do 18 r.ż. (1117 osób);
- prawie 8% osób doświadczających przemocy ukończyło 67 rok życia;
- najczęściej stosującymi przemoc byli mężczyźni;
- wśród 8 852 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy 90% stanowili mężczyźni, a tylko 856 kobiety;
- Zespoły Interdyscyplinarne wykazały, iż 7 sprawców to osoby niepełnoletnie (do 18 roku życia).

Zawiadomienia do organów ścigania²⁹:

Zgodnie z analizą raportu, wynika, że liczba przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny/grupę roboczą zawiadomień do organów ścigania (policji, prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie w 2015 wyniosła 551 spraw (3,5% wszystkich procedur), co stanowiło wartość mniejszą niż w 2014, kiedy to przekazano 578 zawiadomień.

Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy³⁰:

- Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie w 2015 roku wyniosła w sumie 75 dzieci:
- 40 chłopców,
- 35 dziewczynek,

z czego 59 dzieci zostało odebranych przez pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodkach Pomocy Społecznej, a 16 dzieci zostało odebranych przez pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie.

W wyniku odebrania dzieci z rodziny w trybie art.12a ustawy, w 2015 roku:

- 33 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej,
- 25 dzieci trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczych,
- 17 dzieci zostało umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art.115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu Karnego.

W porównaniu z rokiem 2014, nastąpił spadek liczby dzieci odbieranych w trybie artykułu 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (w 2015 roku odebranych dzieci było 75, natomiast w roku 2014 było to 107 dzieci).

²⁷ Ibidem, str. 5

²⁸ Ibidem, str. 6

²⁹ Ibidem, str.6

³⁰ Ibidem, str. 6–7

V. Raporty

Raport Najwyższej Izby Kontroli „Pomoc osobom dotkniętym przemocą”

W bieżącym roku Najwyższa Izba Kontroli opublikowała raport „Pomoc osobom dotkniętym przemocą”. Raport został opracowany na podstawie kontroli obejmującej 27 jednostek w 24 gminach (11 z nich to miasta na prawach powiatu), w tym 24 ośrodki pomocy społecznej, jeden ośrodek interwencji kryzysowej, jeden specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz jeden samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej. Kontrolą objęto lata 2012 – 2015 (tj. pierwsze półrocze 2015 r.).

Najważniejsze wnioski z kontroli:³¹

- Pomoc udzielana w ramach Niebieskiej Karty poprawia sytuację wielu osób doświadczających przemocy domowej, ale nadal jest mało skuteczna, najłagodniejszą stroną systemu pomocy jest to, że sprawcy nie są zobowiązani do udziału w tej procedurze.
- Przyczyną niedostatecznego wsparcia są przede wszystkim ograniczone możliwości odizolowania sprawców przemocy od osób krzywdzonych, niewystarczająca pomoc specjalistyczna oraz brak skutecznych metod w zakresie nakłaniania sprawców do uczestnictwa w procedurze Niebieskiej Karty. W jednostkach objętych kontrolą średnio tylko około 10–20 proc. sprawców przemocy odpowiadało na wezwanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.
- Tylko niewielki odsetek sprawców uczestniczy w programach edukacyjnych. W skontrolowanych jednostkach było to ok. 2–3 proc. sprawców (w skali kraju niecałe 10 proc., w tym prawie połowa w czasie odbywania kary pozbawienia wolności), przy czym niespełna połowa z nich te programy ukończyła.
- W ocenie NIK wsparcie zapewniane osobom doświadczającym przemocy było niewystarczające. O ile schronienie w sytuacji kryzysowej zapewniały wszystkie skontrolowane ośrodki, to tylko w 9 z 24 gmin stworzono warunki umożliwiające osobom (bądź rodzinom) z udokumentowaną przemocą domową uzyskanie trwałego schronienia, np. mieszkania komunalnego, socjalnego.
- Pomoc specjalistyczna dla osób doświadczających przemocy nie była dostępna w pełnym zakresie. We wszystkich skontrolowanych ośrodkach zapewniano jedynie poradnictwo socjalne. Poradnictwo prawne i psychologiczne funkcjonowało w 20 z 24 skontrolowanych ośrodków. Tylko w 14 ośrodkach zatrudnieni byli specjaliści w zakresie poradnictwa rodzinnego, a w siedmiu specjaliści z zakresu pracy z dziećmi.
- Sąd natomiast może zastosować środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia przez sprawcę lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Taki nakaz jest wydawany coraz częściej – w 2012 r. zastosowano go wobec 1.241 osób, w 2013 r. wobec 1.477, a w 2014 r. wobec 2.341. Jednak nadal w praktyce przeważnie to osoba doświadczająca przemocy musi szukać bezpiecznego schronienia.
- Kontrola wykazała, że realizacja procedury Niebieskiej Karty pomaga w polepszeniu sytuacji większości osób doświadczających przemocy domowej, choć tylko w nielicznych przypadkach udaje się doprowadzić do całkowitego jej ustania. W jednostkach objętych kontrolą ponowne wszczęcie procedury nastąpiło w przypadku 13 proc. zamkniętych wcześniej Niebieskich Kart, jednak zdaniem NIK nie musi to wskazywać na rzeczywiste ustanie przemocy.

Rekomendacje:

1. Potrzeba usprawnienia realizacji procedury NK, m.in. poprzez:
 - a) Uregulowanie sytuacji, w której osoba podejrzana o stosowanie przemocy nie stawia się na posiedzenie grupy roboczej.
 - b) Uelastycznienie procedury NK, aby wszczynanie etapu pomocowego możliwe było dopiero po zastosowaniu etapu interwencji i upewnieniu się, że w danej rodzinie przemoc faktycznie występuje.
 - c) Zweryfikowanie obecnie obowiązujących wzorów formularzy NK-A, C, D w celu lepszego zapewnienia ich dostosowania do celów dla jakich zostały opracowane, w szczególności karta A powinna umożliwiać szybką diagnozę sytuacji rodziny, z uwzględnieniem możliwości wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia.
2. Doprowadzenie do istotnego zwiększenia odsetka sprawców biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, poprzez:
 - a) zapewnienie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w trybie ciągłym i otwartym.
 - b) rozważenie ewentualnego uaktualnienia wysokości środków przeznaczanych na realizację oddziaływań.
 - c) umożliwienie gminom otrzymywania środków na realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
3. Umożliwienie współpracy w zakresie wymiany informacji pomiędzy ZI a wymiarem sprawiedliwości i organami ścigania na temat podejmowanych przez te organy działań wobec sprawców przemocy, z odpowiednim uwzględnieniem aspektu przetwarzania danych sensytywnych (we współpracy z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych).
4. Rozważenie możliwości wprowadzenia rozwiązań umożliwiających natychmiastowe odizolowanie osoby dopuszczającej się przemocy od osoby, wobec której przemoc jest stosowana, niezależnie od procedury karnej (we współpracy z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych). W takiej sytuacji konieczne byłoby określenie kryteriów szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie, służących do oceny zasadności zatrzymania, wydania nakazu i zakazów.
5. Podjęcie działań na rzecz zwiększenia zaangażowania jednostek służby zdrowia w realizację działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (we współpracy z Ministrem Zdrowia).
6. Opracowanie narzędzia wspierającego gminy w diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem sposobu szacowania odsetka rodzin zagrożonych przemocą.

³¹ NIK, Raport „osoby dotknięte przemocą domową”, Warszawa 2016 r.

7. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej, w związku z tym zdaniem NIK konieczne jest podjęcie przez powiaty działań mających na celu:
 - a) Wypełnienie ustawowego obowiązku opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - b) Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w sposób ciągły i otwarty,
 - c) Wyeliminowanie przypadków zatrudniania do prowadzenia tych programów osób nie posiadających odpowiednich kompetencji.

Stowarzyszenie OPTA – Niebieski Raport

Celem projektu był pilotażowy monitoring realizacji procedury Niebieskiej Karty (NK) w Warszawie. Uzyskane dane miały dać obraz faktycznej pomocy dla osób doznających przemocy. Badanie przeprowadzono od września do grudnia 2015 roku. Miało nim zostać objęte 130 osób mieszkających na terenie Warszawy, na rzecz których jest realizowana procedura Niebieskiej Karty lub w sprawie których procedura została zakończona nie wcześniej niż w 2014 roku. Istotne było dotarcie do osób ze wszystkich dzielnic Warszawy.

Najważniejsze wnioski:

1. Badani wskazali na nadmierne zbiurokratyzowanie procedury, co ich zdaniem wydłuża jej działania i obniża skuteczność.
2. Zdecydowanie potwierdziła się teza o udziale w procedurze NK głównie specjalistów pomocy społecznej oraz policji i tym samym nierealizowanie pełnej interdyscyplinarności.
3. Potwierdzono także tezę o częstym dyrektywnym stosunku do badanych służb realizujących procedurę – wielu stwierdziło, że nie miało wpływu na to, jak ona przebiegała. Poczucie to najczęściej dotyczyło wspólnego budowania planu pomocy oraz zakończenia procedury – większość zadeklarowała, że nie uczestniczyła w tworzeniu planu, a zamknięcie procedury często było postrzegane jako nieuzasadnione.
4. Procedura NK przewiduje kilka elementów, które prawidłowo przeprowadzone, sprzyjają upodmiotowieniu pokrzywdzonych, m.in. dostęp do informacji oraz aktywne uczestnictwo w działaniach np. poprzez spotkania z grupą roboczą. Kluczowym sposobem wzmacniania decyzyjności jest tworzony wspólnie ze specjalistami indywidualny plan pomocy, uwzględniający wybór adekwatnych celów, konkretnych działań i sposobów kontroli. Wyniki pokazały, że nie wszystkie te elementy są przez służby wykorzystywane.
5. Jedynie 60% respondentów w badaniu ilościowym zadeklarowało, że zostało zaproszonych na spotkanie grupy roboczej. Spośród osób, które w nim uczestniczyły, tylko połowa zadeklarowała, że brano pod uwagę jej opinie. W badaniu ankietowym jedynie 22% badanych miało poczucie, że w ich przypadku powstał indywidualny plan pomocy.
6. Zróżnicowana jest także częstotliwość kontaktu służb z pokrzywdzonymi – u niektórych był on częsty, ale ponad 40% osób badanych ilościowo stwierdziło, że kontakt odbywał się rzadziej niż raz w miesiącu.
7. Najlepiej ocenianą i sytuowaną jako kluczową formą pomocy jest indywidualne i grupowe wsparcie psychologiczne udzielane głównie przez organizacje pozarządowe.
8. Często wskazywano jako cenne wsparcie emocjonalne przedstawicieli OPS. Już samo zainteresowanie pracowników socjalnych i deklaracja pomocy była dla badanych budująca i zachęcała do aktywności.

Rekomendacje:

- Wskazane jest, aby służby realizujące procedurę kładły nacisk na całościowe podejście do zidentyfikowanego przypadku przemocy, uwzględniające też w wątku edukacyjnym i pomocowym perspektywę osoby stosującej przemoc;
- Przekaz dotyczący informacji zawartych w formularzu B powinien być spersonalizowany i dostosowywany do zasobów poznawczych i stanu emocjonalnego osoby doznającej przemocy. Warto przy kolejnym spotkaniu po rozpoczęciu procedury jeszcze raz powtórzyć informacje oraz dopytać o poziom ich zrozumienia (techniki pomocne – klasyfikacja);
- Niezbędne jest stałe motywowanie przedstawicieli różnych służb do udziału w pracach grup roboczych i faktyczne powoływanie ich do grup, delegowanie konkretnych działań przedstawicielom oświaty, NGO, poradni itd.;
- Niezbędne jest wspólne budowanie planu pomocy z osobą pokrzywdzoną i korzystanie z niego jako czynnika motywującego, porządkującego i wspomagającego poczucie podmiotowości. Rozpisanie planu pozwala na głębszą analizę sytuacji, zasobów i trudności beneficjenta, a także konkretyzuje cele i możliwości. Daje też osobom doznającym przemocy poczucie kontroli, a służbom możliwości weryfikacji rezultatów i ewentualnej modyfikacji działań;
- Procedura przewiduje działania, które – prawidłowo przeprowadzone – mają na celu upodmiotowienie osoby doznającej przemocy. Są to: informowanie o faktach oraz możliwościach i formach dostępnej pomocy, możliwość aktywnego uczestnictwa w przebiegu procedury, np. w formie spotkań z grupą roboczą i kreowanie planu pomocy;
- Należy starać się np. w ramach realizacji planu pomocy o akceptację pokrzywdzonego dla zakończenia działań. Wpływa to na wzrost poczucia podmiotowości u osób doznających przemocy oraz na wizerunek procedury jako takiej;
- Niezbędna jest edukacja osób doznających przemocy o kluczowej roli wsparcia psychologicznego/terapii w procesie wychodzenia z przemocy;
- Szkolenia z zakresu emocjonalno-społecznego funkcjonowania osób doznających przemocy dla osób realizujących procedurę;
- Szkolenia z technik pracy z klientem w sytuacji przemocy, np. przy pomocy wywiadu motywującego;
- Coaching/supervizja pracowników socjalnych realizujących procedurę;
- Należy bardziej włączać osoby stosujące przemoc w procedurę, skuteczniej motywować je (np. przy pomocy wymiaru sprawiedliwości) do skorzystania z pomocy psychologicznej (oddziaływania korekcyjne);

- Edukacja osób doznających przemocy na każdym etapie procedury o skutkach psychologicznych doznawanej i doświadczanej przez dzieci przemocy. Motywowanie rodziców do poszukiwania i korzystania z pomocy psychologicznej, spersonalizowane przedstawianie korzyści płynących z takiej pomocy. Warto konsultować psychologicznie nawet te dzieci, które zachowują się normalnie i dobrze się uczą, przemoc wywiera zawsze głęboki wpływ, czasem początkowo niezauważalny;
- Niezbędne jest bieżące kontynuowanie działań i utrzymywanie kontaktu z dotkniętymi przemocą do utrzymania aktywności, gotowości do zmiany; ważna wydaje się informacja o możliwych przerwach w kontakcie i ich przyczynach; osoba zastępująca powinna podtrzymywać kontakt choćby telefoniczny.

VI. Działania Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim w 2016 r.

W Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez Wydział ds. wdrażania programów społecznych oraz Wydział ds. profilaktyki uzależnień.

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy realizowane w 2016 r.:

- aktualizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2017–2020;
- aktualizacja ramowego programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2017–2020 oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy na lata 2017–2020;
- współpraca z Komendą Wojewódzką Policji w Radomiu przy realizacji cyklu szkoleń dla policjantów dzielnicowych i osób po 60 roku życia na temat bezpieczeństwa seniorów w miejscu zamieszkania;
- prowadzenie zakładki "przemoc w rodzinie" na stronie www.mcps.com.pl, upowszechnienie dostępnych materiałów, udostępnienie informacji o placówkach świadczących pomoc;
- organizacja szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- organizacja spotkania w siedzibie MCPS z przedstawicielami PCPR w zakresie realizacji powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- przeprowadzenie otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych dotyczących między innymi programów ochrony ofiar przemocy;
- bieżąca korespondencja z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- analiza zjawiska przemocy i zasobów w ocenie zasobów pomocy społecznej.

Ryzyka mające wpływ na występowanie przemocy w rodzinie

Występowanie przemocy w rodzinie uzależnione jest od wielu czynników i może dotyczyć wszystkich grup społecznych, niezależnie od wykształcenia i statusu materialnego. Większość autorów upatruje przyczyn przemocy w rodzinie w czynnikach socjologicznych, łącząc przyczyny przemocy ze stresem, normami kulturowymi, społecznymi oraz czynnikami psychologicznymi, które koncentrują się na cechach indywidualnych jednostki. Istnieją jednak czynniki ryzyka, które pośrednio mają wpływ na doznawanie, bądź stosowanie przemocy. W rodzinie może występować łącznie kilka czynników. Należą do nich np.:

- a) Zatrudnienie/brak pracy.
- b) Charakter pracy.
- c) Dyskryminacja ze względu na płeć.
- d) Wzorce przemocy.
- e) Problemy opiekuńczo-wychowawcze.
- f) Problemy zdrowotne.
- g) Konflikty rodzinne.
- h) Rozpad rodziny (rozwoły i separacja).
- i) Konflikt z prawem.
- j) Utrata samodzielności wynikająca z wieku, niepełnosprawności (senior).
- k) Ubóstwo.
- l) Złe warunki mieszkaniowe.
- m) Uzależnienia.
- n) Zaburzenia psychiczne.

Obowiązujący w Polsce system wsparcia członków rodzin doznających przemocy i osób stosujących przemoc ma charakter działań interwencyjnych, które mają za zadanie ochronę ofiar przemocy i ograniczenie lub zniwelowanie działań sprawców przemocy. Z rozmów prowadzonych z pracownikami socjalnymi w trakcie szkoleń i spotkań organizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej wynika potrzeba opracowania metodologii ryzyk opisujących przemoc, która pozwoli zwiększyć ilość działań prewencyjnych, zapobiegających występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Działania prewencyjne wymagają jednak pogłębionej diagnozy poziomu oddalenia od samodzielności członków rodziny, u których pojawiają się czynniki

ryzyka oraz łatwego dostępu do wspierających usług środowiskowych z różnych politykach publicznych tj. zdrowie, zatrudnienie, sport i turystyka, edukacja, kultura, finanse, mieszkalnictwo, aktywność społeczna.

Celem działań prewencyjnych jest zmniejszenie liczby osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc. W działaniach tych ważne jest podmiotowe traktowanie członków rodziny i wspólnie opracowany plan wsparcia. Proces wsparcia osób/rodzin w obszarze przemocy można podzielić na dwa etapy:

1. Działania prewencyjne dla osób/rodzin w których występują czynniki ryzyka – jak nie wejść w obszar przemocy?
2. Działania prewencyjno-interwencyjne dla osób/rodzin – jak wyjść z obszaru przemocy?

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej wykorzystując dorobek Projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania” i narzędzie do pomiaru aktywizacji społeczno-zatrudnieniowej w wymiarze społecznym jest w trakcie opracowywania narzędzia diagnostycznego dla gmin pozwalającego oszacować skalę i poziom zjawiska.

Zapraszamy do współpracy wszystkich zainteresowanych pracą nad tym narzędziem.

VII. Przydatne adresy i strony internetowe

- www.niebieska.com.pl – pomoc psychologiczna, pomoc prawna, ogólnopolska poradnia mailowa, Ogólnopolska poradnia telefoniczna, Ośrodek dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, działania szkoleniowe i doradcze dla organizacji państwowych (m. in. Ministerstwa, Policja) oraz dla osób prywatnych.

W sierpniu br. Niebieska Linia IPZ uruchomiła nową formę pomocy dla mieszkańców woj. mazowieckiego borykających się z problemami będącymi skutkiem przestępstw, a niemogących dotrzeć do jednej z 7 filii z przyczyn komunikacyjnych lub ze względu na stan zdrowia. **Oferowane są bezpłatne konsultacje wideo: prawne i psychologiczne ze specjalistami Niebieskiej Linii przez komunikator internetowy (preferowany Skype).** Działanie jest częścią projektu realizowanego pod postacią Ośrodka Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą (OPOPP) i współfinansowanego z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Termin konsultacji ustalany jest indywidualnie przez sekretariat Pogotowia Niebieska Linia, tel.: 22 824-25-01.

- www.niebieska.com.org – głównym celem Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” jest udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uwięzionym w przemoc w rodzinie – osobom doświadczającym przemocy, stosującym przemoc, świadkom przemocy, zarówno dorosłym, jak i dzieciom.
- www.fdds.pl – Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje), której celem jest ochrona dzieci przed krzywdzeniem i wykluczeniem społecznym oraz niesienie pomocy dzieciom, rodzinom i osobom w sytuacjach kryzysowych, a także wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony praw dziecka oraz na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu.
- www.opta.org.pl – Stowarzyszenie OPTA prowadzi działania na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności rodzin przeżywających kryzysy związane między innymi z występowaniem w rodzinie przemocy lub współzależnienia.
- www.cpk.org.pl – Fundacja Centrum Praw Kobiet to organizacja, której misją jest działanie na rzecz równego statusu kobiet i mężczyzn w życiu publicznym oraz w rodzinie.
- www.kopd.pl – Komitet Ochrony Praw Dziecka, głównym celem KOPD jest pomoc dziecku krzywdzonemu i jego rodzinie. Oferta KOPD adresowana jest do rodzin i w szerokim zakresie do dzieci – ofiar przemocy emocjonalnej, fizycznej i seksualnej oraz zaniedbań i niewłaściwej opieki. Dla realizacji ochrony dziecka, jego praw i interesów.
- www.spb.org.pl – Stowarzyszenie Pomocy i Interwencji Społecznej, realizuje zadania z zakresu m.in pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, grup wsparcia, warsztatów umiejętności wychowawczych.

Raporty i analizy:

- www.nik.gov.pl – raport Najwyższej Izby Kontroli pn. „Pomoc osobom dotkniętym przemocą”,
- www.opta.org.pl – raport Stowarzyszenie OPTA pn. „Niebieski Raport”,
- www.mazowieckie.pl – raport Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego pn. „Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminny i powiatowy na terenie województwa mazowieckiego w 2015 r.”,
- www.rpo.gov.pl – strona internetowa Rzecznika Praw Obywatelskich,
- www.parpa.pl – strona internetowa Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- www.mpips.gov.pl – strona internetowa Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- www.ms.gov.pl – strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości,
- www.ois.mazowsze.pl – ocena zasobów pomocy społecznej – strona internetowa MCPS.

Ośrodki Interwencji Kryzysowej działające na terenie województwa mazowieckiego – 2016 r.

LP.	Nazwa Ośrodka	Adres	Podmiot prowadzący	Telefon	Fax	Adres e-mail	Liczba-miejsc całodobowych
Powiat miński							
1	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Graniczna 18 05-300 Mińsk Mazowiecki	Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej	(25) 758 47 12 698 749 389	(25) 758 47 12	oik.minsk@caritas.pl praca@caritas.pl	7
Powiat mławski							
2	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Słowackiego 18 06 - 500 Mława	Starostwo Powiatowe w Mławie	(23) 654 52 29 (23) 654 33 66	(23) 651 09 56	zowmlawa.sekretariat@interia.pl	3
Powiat nowodworski							
3	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie dział: Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Paderewskiego 6, 05-100 Nowy Dwór Mazowiecki	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	(22) 765 94 90	(22) 765 94 90	sekretariat@pcprndm.pl	2
Miasto Ostrołęka							
4	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce	 ul. Tadeusza Kościuszki 24/26 410 Ostrołęka ul.	Miasto Ostrołęka	(29) 767 61 94	(29) 767 61 94	oik.ostroleka@op.pl	6
Powiat otwocki							
5	Centrum Interwencji Kryzysowej	ul. Tadeusza 12, 05-400 Otwock	Caritas Diecezji Warszawsko - Praskiej	(22) 779 58 63	(22) 779 58 63	cik.otwock@caritas.pl	15
Powiat piaseczyński							
6	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Ks. Sajny 2a, Góra Kalwaria	Powiat Piaseczyński	(22) 756 31 21 (22) 757 68 20	(22) 757 68 20	poikgorakalwaria@gmail.com	12
Miasto Płock							
7	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Wolskiego 4 09-400 Płock	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Wolskiego 4 09-400 Płock	(24) 364 02 48	(24) 364-02 13	oik@mopsplock.eu	8
Powiat pruszkowski							
8	Zespół Ośrodków Wsparcia: Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 24, 05-820 Piastów	Powiat Pruszkowski	(22) 753 45 56	(22) 723 39 05	kontakt@zowpiastow.pl	15
Miasto Radom							
9	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Malczewskiego 20 b 26 - 600 Radom	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział w Radomiu	(48) 362 27 45	(48) 362 54 61	osrodek@tpd.radom.pl	20
Powiat szydłowiecki							
10	Zespół Placówek Pomocy Dziecku i Rodzinie	Łaziska 15a, 26-505 Orońsko	Powiat Szydłowiecki	(48) 618 44 37	-	powlaziska@wp.pl	9
Miasto Stołeczne Warszawa							
11	Warszawski Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. 6-go Sierpnia 1/5 02-843 Warszawa	Miasto Warszawa	(22) 855 44 32	(22) 855 44 32	interwencjakryzysowa@woik.waw.pl sekretariat@woik.waw.pl	60
	Poradnia	ul. Begijska 4 02-511 Warszawa		(22) 845 12 12	(22) 845 12 12	poradnia-przemocdomowa@woik.waw.pl	
Powiat węgrowski							
12	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Węgrowie	ul. Piłsudskiego 23, 07-100 Węgrów	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgrowie	(25) 792 02 90	(25) 792 49 07	oik@pcpr.wegrow.pl	5
Powiat wołomiński							
13	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Poniatowskiego 29; 05-200 Zielonka	Powiat Wołomiński	(22) 771 83 84	(22) 771 83 84	poik@powiat-wolominski.pl	4
Powiat wyszkowski							
14	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Komunalna 10 a 07-200 Wyszków	Stowarzyszenie Monar. Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Wyszkwowie	(29) 742 97 97	(29) 742 97 97	monarwyszkow@interia.pl	14

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia działające na terenie województwa mazowieckiego – 2016 r.

L.p.	Nazwa ośrodka	Adres	Podmiot prowadzący	Telefon	Fax	Adres e-mail
Powiat mławski						
1.	Zespół Ośrodków Wsparcia	ul. Słowackiego 18, 06-500 Mława	Starostwo Powiatowe w Mławie	(23) 654 52 29	(23) 654 52 29	zowmlawa.sekretariat@interia.pl
Powiat pruszkowski						
2.	Zespół Ośrodków Wsparcia	ul. Popiełuszki 24, 05-820 Piastów	Starostwo Powiatowe w Pruszkowskie	(22) 753 45 56	(22) 723 39 05	kontakt@zowpiastow.pl
m. st. Warszawa						
3.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Wilcza 60/19, 00-679 Warszawa	Fundacja Centrum Praw Kobiet w Warszawie	(22) 828 38 26 0 (22) 622 25 17	(22) 622 25 17	sekretariat@cpk.org.pl